

Presse og Information

Den Europæiske Unions Domstol
PRESSEMEDDELELSE NR. 204/21
Luxembourg den 16. november 2021

Dom i forenede sager C-748/19 – C-754/19
Straffesager mod WB m.fl.

EU-retten er til hinder for den gældende ordning i Polen, der gør det muligt for justitsministeren at forflytte dommere til højere straffedomstole, og hvorefter denne minister, der samtidig er den øverste anklager, til enhver tid kan bringe disse forflytninger til ophør uden begrundelse

Kravet om dommers uafhængighed fordrer nemlig, at sådanne forflytninger frembyder de nødvendige garantier for at undgå enhver risiko for, at de anvendes som et middel til politisk kontrol med retsafgørelsers indhold, navnlig på strafferettens område

I forbindelse med syv straffesager, der verserer for Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen), har denne ret rejst tvivl om, hvorvidt sammensætningen af de dommerkollegier, der skal træffe afgørelse i disse sager, er i overensstemmelse med EU-retten, henset til tilstedeværelsen i disse dommerkollegier af en dommer, der er blevet forflyttet i henhold til en afgørelse truffet af justitsministeren i medfør af lov om de almindelige domstoles organisation¹.

Ifølge denne ret kan justitsministeren i medfør af de polske regler om forflyttelse af dommere ansætte en dommer ved en højere straffedomstol på grundlag af kriterier, som ikke er officielt kendte, og uden at afgørelsen om forflyttelse kan undergives domstolsprøvelse. Justitsministeren kan desuden til enhver tid tilbagekalde forflyttelsen, uden at en sådan tilbagekaldelse er underlagt kriterier, der er fastlagt på forhånd i lovgivningen, og uden at den skal begrundes.

I denne sammenhæng besluttede den forelæggende ret at spørge Domstolen, om de nævnte regler er forenelige med artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU², og om disse regler tilsidesætter uskyldsformodningen, der finder anvendelse på straffesager, og som bl.a. følger af direktiv 2016/343³.

Ved sin dom afsagt af Store Afdeling fastslår Domstolen, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU, og direktiv 2016/343⁴ er til hinder for nationale bestemmelser, hvorefter justitsministeren i en medlemsstat på grundlag af kriterier, der ikke er offentliggjort, dels kan forflytte en dommer til en højere straffedomstol for en tidsbegrænset eller tidsubegrænset periode, dels på et hvilket som helst tidspunkt og ved en afgørelse, der ikke er ledsaget af en begrundelse, kan tilbagekalde denne forflyttelse, uanset om forflyttelsen er for en tidsbegrænset eller tidsubegrænset periode.

Domstolens bemærkninger

Indledningsvis fastslår Domstolen, at de polske almindelige domstole, som den regionale domstol i Warszawa er en del af, henhører under det polske retsmiddelsystem på de »områder, der er omfattet af EU-retten« som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU. For at sådanne retter

¹ Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (lov om de almindelige domstoles organisation) af 27.7.2001, i den affattelse, som var gældende på tidspunktet for tvisterne i hovedsagerne (Dz. U. af 2019, position 52).

² Det fremgår af denne bestemmelse, at »[m]edlemsstaterne tilvejebringer den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten«.

³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9.3.2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1).

⁴ Artikel 6, stk. 1 og 2, i direktiv 2016/343.

kan sikre den effektive retsbeskyttelse, der kræves i henhold til denne bestemmelse, er bevarelsen af deres uafhængighed afgørende. Overholdelsen af kravet om uafhængighed fordrer, at reglerne om forflyttelse af dommere frembyder de nødvendige garantier for at undgå enhver risiko for, at en forflyttelse anvendes som et middel til politisk kontrol med retsafgørelsers indhold.

I denne henseende fremhæver Domstolen, at selv om den omstændighed, at justitsministeren kun kan forflytte dommere med deres samtykke, udgør en vigtig processuel beskyttelse, foreligger der imidlertid en række forhold, som ifølge den forelæggende ret giver justitsministeren beføjelse til at påvirke disse dommere og kan skabe tvivl om deres uafhængighed. Efter en analyse af disse forskellige forhold fastslår Domstolen indledningsvis, at for at undgå vilkårlighed og risiko for manipulation skal en afgørelse om at forflytte en dommer og en afgørelse om at bringe forflyttelsen til ophør træffes på grundlag af kriterier, der er kendt på forhånd, og være behørigt begrundet. Da en tilbagekaldelse af en dommers forflyttelse uden vedkommendes samtykke kan have tilsvarende virkninger som en disciplinær sanktion, bør en sådan foranstaltning desuden kunne anfægtes ved domstolene i overensstemmelse med en procedure, der fuldt ud sikrer retten til forsvar. I øvrigt fastslår Domstolen, idet den bemærker, at justitsministeren ligeledes varetager hvervet som generalstatsadvokat, at denne i en given straffesag således råder over en beføjelse både over for anklagemyndigheden og over for de forflyttede dommere, hvilket kan rejse begrundet tvivl hos borgerne om de nævnte forflyttede dommers upartiskhed. Endelig udøver forflyttede dommere i de dommerkollegier, som skal træffe afgørelse i tvisterne i hovedsagerne, ligeledes en funktion som viceanklagere for anklageren i disciplinærsager mod dommere ved de almindelige domstole, som er det organ, der har til opgave at forundersøge disciplinærsager mod dommere. Sammenlægningen af disse to funktioner i en situation, hvor viceanklagerne for anklageren i disciplinærsager mod dommere ved de almindelige domstole ligeledes udnævnes af justitsministeren, kan imidlertid give anledning til rimelig tvivl hos borgerne om, hvorvidt de øvrige medlemmer af de pågældende dommerkollegier er uimodtagelige for påvirkninger udefra.

Samlet set kan disse forskellige omstændigheder, med forbehold af den forelæggende rets endelige bedømmelse, føre til den konklusion, at justitsministeren på grundlag af kriterier, som ikke er kendte, har beføjelse til at forflytte dommere til højere retsinstanser samt til at bringe deres forflyttelse til ophør uden at skulle begrunde denne afgørelse, med den virkning, at de pågældende dommere i den periode, hvor de er forflyttet, ikke har de garantier og den uafhængighed, som enhver dommer almindeligvis burde have i en retsstat. En sådan beføjelse kan ikke anses for at være forenelig med forpligtelsen til at overholde kravet om uafhængighed.

Hvad i øvrigt angår den uskyldsformodning, der finder anvendelse i straffesager, og som direktiv 2016/343 har til formål at sikre overholdelsen af ⁵, forudsætter denne, at retten er fri for enhver partiskhed og enhver forudindtaget, når den undersøger den tiltaltes strafansvar. Dommernes uafhængighed og upartiskhed er således afgørende for, at uskyldsformodningen garanteres. I det foreliggende tilfælde fremgår det imidlertid, at dommers uafhængighed og upartiskhed og dermed uskyldsformodningen kan blive bragt i fare under de ovennævnte omstændigheder.

BEMÆRKNING: Gennem en præjudiciel forelæggelse kan retterne i medlemsstaterne i forbindelse med retssager, der verserer for dem, forelægge Domstolen spørgsmål vedrørende fortolkningen af EU-retten eller gyldigheden af en EU-retsakt. Domstolen træffer ikke afgørelse i den nationale retstvist. Det tilkommer den nationale ret at afgøre sagen i overensstemmelse med Domstolens afgørelse, der på tilsvarende måde er bindende for andre nationale retter i sager vedrørende en tilsvarende problemstilling.

Dette er et ikke-officielt dokument til mediernes brug og forpligter ikke Domstolen.

[Dommen](#) offentliggøres på webstedet CURIA på afsigelsesdagen.

Kontakt i Kontoret for Presse og Information: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Billeder fra domsafsigelsen er tilgængelige via »[Europe by Satellite](#)« ☎ (+32) 2 2964106

⁵ Jf. 22. betragtning til og artikel 6 i direktiv 2016/343.